EMIL ZILLIACUS

OFFERELD.

STOCKHOLM

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1915

Dedikation.

Du, som mitt sargade sinne
dikten skänker och sången,
tag mitt tack för den gåfvan!
Du, en stor och förgången
lyckas leende minne,
lyser upp mina dagars
dunkla och dimmiga land,
såsom stundom från ofvan
mellan mörknade skyar
ensam stråle förnyar
svunnen glans öfver hagars
daggiga grönska och glimmar
högt öfver haf och strand.
Lättnad är det och tröst
diktarens värn emot ödet
att under tryckande timmar
ådern slå i sitt bröst,
låta det heta flödet
rinna och åter rinna,

känna sitt jag försvinna.

Men hvad af dikt jag äger,

summan af sång och sång,

ack, huru lätt det väger,

hvad jag det aktar föga.

Allt i ett enda fång

lade jag utan att tveka

ned mellan spiselns bränder

för en blick ur ditt öga,

för att blundande smeka

än en gång dina händer.

I

Lycka.

Stilla du sömmar.

Morgonens ljumma vind

sveper in i portiken,

smeker din tärda kind.

Solskenet strömmar

ned öfver rosornas riken.

Solskenet strömmar

Händerna trötta hvila

hvita och magra mot kjolen.

Lätta tankarna ila -

sällaste drömmar,

ungmorsdrömmar i solen.

Dödlig, förgänglig är jag

Dödlig, förgänglig är jag.

Evighetsgnistan dock bär jag

under förgängliga dräkten

facklan lik, som i cellan

tänd vid altarets låga

nya facklorna tänder.

Lifvets rikaste råga

fyller mitt ödmjuka sinne.

Såsom af lyrors strängar

dallrar det djupt därinne.

II

Länken jag blifvit emellan

saligen somnade fäder,

framtidens ofödda släkten.

Och när mitt döda stoft

multnande ligger i mullen

under cypressen på kullen

eller af fiendehänder

strös för vindar och väder,

lefver jag än och mitt väsen

än bland de andra gräsen

spirar på lifvets ängar,

blommar i färger och doft.

Vid vaggan.

Pilten, lindad och täckt,
slumrar i vaggans näste,
knubbiga händerna slutna.
Stum och skumögd af tårar
i hans uppsyn jag spårar
dunkla och sammanflutna
drag af mig själf, af min släkt
linjen vid ögonens bryn,
hårets duniga fäste.
Redan jag ser för min syn
hjälplösa barnahänder
formas i skönhet och kraft.
-
Ser dem förfinade styra
griffelns skapande gång,
säkra i diktandets yra,
ristande tecknen, som bilda
ädla och tragiska jamber

eller fogas till vilda,
vindruckna dithyramber,
drufvans och drufskördens sång;
ser dem med hvitnande knogar
knytas kring spjutets skaft,
när i sin styrkas dagar
snabbt genom snår och skogar,
fram öfver klippiga stränder,
hetögd och hetsig han jagar
vildsvin och varg och hjort.
Gören hans hjärta stort,
gudar, och modigt hans sinne!
Stark han växe och fager.
Idrottens kransar han vinne,
fredliga lekarnas lager.
Och, en krigare vorden,
villigt han gjute sitt varma
blod för den härjade, arma,
heliga fädernejorden.

Den lille ryttaren.

Du lille ryttare, hur käck
och fri och rak du rider.
Det bådar bragder utan fläck
och namn i sena tider.
Din första ridt är icke lång
och för ej ut i världen,
men åren fly, en annan gång
blir längre ryttarfärden.
Rid då i lifvet ut, min son,
så rak som nu i ryggen,
och le åt hopens hot och hån,
åt sting af mänskomyggen.
Se upp, ty mången ärans man
är grå af landsvägsdammet,
och pöbelfolk du möta kan
i guld och purpursammet.
Glöm ej den väg som leder hem,
men drag till fjärran länder.

Din hvita hand gif ej åt dem,

som ej ha rena händer.

Gör lifvet till en ädel strid

och namn och lagrar skörda,

men öfverallt ur vägen rid

för den, som går med börda.

Hvart än vår väg i världen bär,

hvad annat allt vi mista,

det rätta riddarsinnet är

vårt första och vårt sista.

Var oförfärad, stå ditt kast,

för stark och stolt att klaga.

Din ändalykt: en sträng som brast.

Ditt lif: en sång, en saga.

2.

Achilleus-leken.

Ditt öga blixtrar, dina kinder blossa,
och spjutet svänger hotfullt i din hand.
Du går att fiendens falanger krossa
i lekarnas trojanska sagoland.
Hvi vardt han ensam, säg, ditt hjärtas hjälte,
den unge kämpen, Peleus' snabbe son,
och ej den andre, Trojas tröst, som välte
danaerlederna i stridens dån?
Och seglarn ej, som längtade tillbaka
till hemöns strand från lång och villsam färd
och vägen fann till saknad son och maka
och åldrades i ro vid hemmets härd?
Ditt gosselynne lystrade till läran,
till fagert förebud, som namnet bjöd.
Achilleus, det var dådet, det var äran,
och vårlig skönhetsglans
och tidig död.
Nåväl, min son, tag ditt Achilleus-öde,

med hjältenamnet hjältedöden ärf!

Stig ung, men segerkransad till de döde,

fall ung i striden, efter slutfördt värf.

Den dag ditt Trojas murar störta samman,

må undergång och seger följas åt.

Från stormad stad mot skyarna slår flamman,

i jublet drunknar gråterskornas gråt.

Så växer, min son, till tidig skörd för stålet.

Den ödesstund, då stapplande och grå

min facklas eld jag för till hjältebålet,

jag lofvar dig att stolt och upprätt stå.

Jag klagar ej, när ödets tunga tärning

en dag är kastad, och min dom jag får.

Jag kan se fram mot ålderdomens år.

Min tröst har namn: din unga hjältegärning.

En sjömansvisa.

Jag tror du fått som fadderskänk
det sanna seglarmodet:
till hafvets dån och salta stänk
trår alltid sjömansblodet.
Hans lefnad fogas länk för länk
af strid mot vind och vatten.
Vid stjärnors sken och fyrars blänk
han styr i mörka natten.
På Oceanens fjärran flod,
dit blott de djärfve hinna,
där når ej botten något lod,
där står ej strand att finna.
Tänk icke om dit fört ditt mod
på öm och ängslig moder.
Stå kall och vaksam, där du stod,
på vakt vid skeppets roder.
Se ej i sanden hvitnadt ben,
se ej de tomma grafvar,

på hvilkas vattenfrätta sten

man seglarnamnen stafvar.

Var glad åt nordanstorm, som hven,

åt sunnans fläktar heta,

hur tråden spinns på Klothos ten

kan ingen dödlig veta.

Du är jag

Du är jag

och mer än jag,

ty i dig med snabba slag

nu mitt blod förädladt rinner,

och mitt eget väsens lag

i din själ jag uttydd finner.

Du är jag och mer än jag.

-

Du är ju den nya dag,

som en gång förklarad brinner,

när min låga flämtar svag,

när den slocknande försvinner.

Du är jag och mer än jag.

--

Allt hvad jag kan gifva, tag!

Outgrundligt samband spinner

mellan oss sin tråd, som vinner

helgd och styrka dag för dag.

Brister den, så brister jag.

Bönen.

Askgrått gryende dag
ljusnar på vägg och tilja.
Pilten andas med korta,
flämtande andetag,
nära och redan borta.
-
Evige, eder vilja
lifvet med lidande bräddar.
Tagen ifrån mig allt,
allt, om blott honom jag räddar.
Allt vill jag offra, allt.
Alla plågor och faror
möter jag tålig och stark.
Fritt må plundrande skaror
svämma öfver min mark,
boskapen slakta och fåren,
bränna min fädernegård
härjande hvad under åren

värn jag gifvit och vård:
berget, där rankan klifver,
dalens gråa oliver,
apel- och fikonskogen,
redan för skörden mogen.
Tagen mitt lif. Det är ungt
ännu, och ej bland de sämsta.
Än kan jag stå i främsta
fylkingaledet och strida.
Är än mitt offer för ringa?
Må jag då långsamt lida
smärtor och kval utan ände.
Låten då åren mig bringa
allt som är bittert och tungt
sjukdom och nöd och elände!
Under bördan jag dignar,
Evige, mäktar ej mer.
Slån mig lytt, och jag ler.
Sticken mig blind: jag välsignar.

Till gudarna.

Evige, I där ofvan
i stjärnors strålglans och sång,
var den för stor, min ljufva och bräckliga
människolycka?
Unnades mig ej den gåfvan?
Var den för upprätt, min gång,
ropade högt den på hämnd och på eländets
stapplande krycka?
Tungt och skonlöst ert slag.
I skräck och smärta jag ryser.
Sargad och sjuk är min själ och aldrig mer
Köld och dimma min dag,
blir den helad.
men minnet värmer och lyser.
Var det en hämnd, o gudar, då är den hämnden
förfelad.
Dagar förrinna och år
i hastande lopp eller tröga.

Tiden skall böja min gång allt mera och mera

mot jorden.

Oförgänglig dock står

den döde och ljuf för mitt öga,

skänkande styrka och tröst, i minnet lefvande

vorden.

Nu kan er makt jag stäcka,

ehuru slagen och svag.

Skyddande hvälfdes min själ till helgedom för

Ingen det minnet kan släcka.

I morgon liksom i dag

hans minne.

oåtkomligt för eder strålar det djupast därinne.

Mot mörkret.

Samma väg som du försvunnit äfven jag en
gång skall vandra,
när min lefnadsdag förrunnit, sådan Moiran
danat den.
Men jag vet att aldrig mera återfinna vi hvar-
andra:
formade af markens lera varda vi till jord igen.
Och i Hadesrikets länder ingen hoppets
morgongryning,
ingen dag sin fackla tänder öfver svarta skogars
bryn.
Inga minnets stjärnor blänka öfver Lethes döda
dyning,
inga offer återskänka oss vår andes släckta
syn.
Under svarta popplars hängen vi bland blinda
skuggor famla,
öfver asfodelosängen, irrande i nattens famn —

bortom vissnande och knoppning, lika unga,
lika gamla,
utan minne och förhoppning, tomma skuggor
utan namn.
Ej jag ser dig, hör ej rösten, kan din närhet
ej förnimma.
Hvilken tröst är då i trösten att min väg mot
mörkret bär?
Den, att dock till dig går färden, när den slår,
min uppbrottstimma,
att jag lämnar denna världen, den där du ej
mera är.
Dock min plikt skall ej jag svika. Lifvet
själft, det hårda, rika,
ännu vördar jag och lika, med dess salighet
och sår,
men likt den, som plötsligt vaknad känner
drömmars töcken vika,
utan fruktan, utan saknad, mot mitt öde lugnt
jag går.
3.

II

Attiska dagar.

I.

Mig när den honung, som Hymettos' bin,
ha samlat under surr och solig möda.
Vid Marathon man skördade mitt vin.
Idyll och epos doftar så min föda.
När gryningen slår upp sitt rosenskrin
i violett och rosa bergen glöda,
och falkar kretsa under gälla skrin
på vingar, som af solen färgas röda.
Om kvällen står kring kalkstensakropolen
som moln af rökelse det hvita dammet
i sneda strålars gyllenvarma sken.
Där ligger Parthenon i aftonsolen
som på ett guldbrunt hyende af sammet
en klar klenod af gammalt elfenben.

II.

Bland Örtagårdar i Kephissos' dal
jag vandrar vägen fram, hvart det mig lyster.
På tempelberget i en stilla sal

jag biktar mig för trofast marmorsyster.
Bland stenens stumma folk jag gjort mitt val
och vänner vunnit bland statyer, byster.
Den fromma tempeltärnan vet mitt kval,
min fröjd en jonisk jungfru, ung och yster.
Om aftonen vid marmorkrönta grifter
jag drömmer ljust om hjältar och bedrifter,
om brudar som på bröllopsdagen dött.
Och medan stenars nötta skrift jag stafvar,
har öfver mig och öfver gamla grafvar
sitt fång af purpurrosor kvällskyn strött.

Omen.

Från hög och molnfri himmel sommarsol
förgyller stad och marmorakropol.
Bland tusenåriga olivers stammar
står vinet grönt och vallmofältet flammar.
En herde spelar, hvita hjordar beta,
och lammen leka under lätta språng.
Och gäll och klar, som rösten af den heta
men klara morgonen, cikadans sång.
Med hesa skrin två korpar plötsligt lyfta.
Mot öde Barathron, hvars olycksklyfta
man ängsligt som i forna tider skyr,
en gammal, svartklädd, dokhöljd kvinna flyr
är det en vålnad från förgångna dagar,
ett varsel för den nya dag, som gryr?
och sjunker ned på knä och klagar, klagar.
-
Cikadans sång är tyst, och herdens spel.
Det är som rymd och branter blifvit tomma.

Jag vandrar vidare bland asfodel

-

den bleka asfodelen, dödens blomma.

Afton vid Taygetos.

Längs hård och skugglös stråt vid bråddjup brant
vår färd har gått från tidig morgongryning.
Kring snöhöljd topp, på kala klyftors kant,
den fört från golfens sand och mjuka dyning.
Nu lyser natthärbärgets hvita hus
bland gröna träd i mörka mullbärsdungen,
och plötsligt drunknar vindens aftonsus
i klockren sång, af bergets bäckar sjungen.
Min mula stannar trött på styfva ben
och badar sjuk och sårig fot, som ömmar
af klippor sargad och af stigens sten,
i kyligt källsprång, som vid vägen strömmar.

Sparta.

Hvad tystnaden är stor och ödsligt tom!
Där Sparta en gång funnits, hjordar beta,
och skönhet, som slog ut i marmorns blom,
skall du förgäfves bland dess spillror leta.
Där står ej sten af mur, af helgedom.
Och hvad de fundament af kvader heta,
som vandringsmannen närmar sig i from
och spänd förväntan, ej de lärde veta.

Eurotas rinner än bland vassrör fram.
Mot solnedgången står med snöhöljd kam
Taygetos som förr och trotsar tiden.
Och än man tyder på den grofva sten,
som långsamt vittrar öfver hjältars ben,
ett namn och dessa enkla ord: i striden.

Ögonblicksbilder.

Solnedgång bland Cykladerna.

Som spända strängar vant och skot och stag.
Hur hastigt hamnen sackar af och flyr oss!
Vid rodret, spanande med bistra drag,
en svart och skäggig skeppare från Syros.
I vinrödt vågsvall sjunker julisol
bortom Cykladerkedjans blåa gränser.
På Mykonos mot berg af mörk viol
en bländhvit stad i solnedgången glänser.

II. Från ett klipputsprång vid Delphi.

Förbi mig susa snabba i det blå
guldbruna bin, som bergens blom beskatta.
I djupet skimrar, tät och silfvergrå,
floddalens åldriga olivskogsmatta.
Där lyser blänkande som smält metall
en smal och klippomsluten kil af viken.

Solgudens pilregn slår med lodrätt fall

på främlingen i sälla solskensriken.

III. Soluppgång i Atlasbergen.

En soluppgång på brun och öde slätt

bland brända berg emellan haf och öken.

I rymden drifver töcknet ljust och lätt.

Från ingen lägereld man skönjer röken.

Ur skära morgonskyarna i brand

en ensam bergfalks gälla stridsrop klingar,

och på en liflös saltsjös hvita strand

en röd flamingo slår med svarta vingar.

Kassotis och Kastalia.

Nu sjunker sol och det begynner kvällas,
ur dalen djupa skuggorna sig lyfta.
Jag söker trött, Kastalia, din källas
kristalliskt klara språng i bergets klyfta.
Du sorlar än i sköflad hall och tom,
där fromme vallfärdsmän från fjärran länder
på väg till Pythos dunkla helgedom
i svala flöden tvådde själ och händer.
Nu nalkas jag ditt bäckens slitna sten.
Skänk äfven mig din böljas gunst, densamma,
och låt mig, sene pilgrim, rak och ren
antikens höga härlighet anamma.
Och när vid klippans brant mitt härbärgshus
står stängdt och stumt i nattens stjärneskimmer,
ett söfvande och oaflåtligt brus
i tystnaden jag till min bädd förnimmer.
Jag vet att nära husets vägg i fria
och lätta stänk Kassotis' vatten strömmar,

ur hvilket Pythia drack kraft att sia.

Mig skänker tempelkällan ro och drömmar.

Sol och dimma.

Den stora staden höljs i dunst och dimma,
och gatans asfalt glänser våt och hal.
I trånga gränder svarta skaror stimma,
jag stegen styr mot gafvelkrönt portal.
Af dimdränkt sol ej tränger minsta strimma
i konstens boning, tyst och tempelsval.
Hvad kommer nötta marmorn då att glimma
mot vasröd vägg i mörk museisal?
Ty se, en ljusgestalt, på vindsnabb fot
efeben ilar fram mot segerns kransar
Olympias oliv och delfisk lager.

-

Och faunen ler med lömskt och lystet hot
där yr i solen hvita nymfen dansar.
O sångernas och sagans gyllne dager!

III

Jag är en man, som i svindel gått.

Jag är en man, som i svindel gått
på den svaga och sviktande isen.
Omkring mig var allting tröstlöst grått
och bitande kvällningsbrisen.
Jag gick på sidan om stakade stråk
i köld och i skymningstjocka.
Jag gick med blicken på vak och råk,
som sällsamt skrämma
och locka.
Jag gick i bäfvan, men snart jag sprang
likt den som besinningen mister.
Omkring mig hördes en glasklar klang
af is, som klingande brister.
Nu känner jag under mig strandens mark,
ej mera den gungande grunden.
Jag är väl ännu ej sansad och stark,
men heller ej ångestbunden.
Och ännu det händer
oftast i dröm,

men äfven i stunder af vaka

--

att åter till färd öfver islagd ström

jag flyttas i tanken tillbaka.

Då lefver jag åter i tid, som är

ej glömd, men tilländalupen.

Och åter den svaga isen bär

min gång öfver svindlande djupen.

Tidig frukt.

Frukt, som frost och vindar skona,

hvar i svala solskensdar

lyser den så stor och klar

som i unga aplars krona?

Allt som ljusast drömmer, tror

återglansen af det höga,

aldrig nådda, säg, hvar bor

den oskäradt ren och stor?

I ett själfullt barnaöga.

Det förtegna.

Allt hvad skönt i blomning står
fägringen och styrkan får
ur det strängt förtegna.
Endast ensamhetens grund,
tunga tankars pröfvostund,
bär det ärligt egna.
Allt åt tystnaden förtros.
Under natten ljung och ros
bli af daggen kyssta.
Djupt ur lönliga förråd
gamla minnens sköra tråd
kan du stilla nysta.
Segrande, men sällan spord,
verklig vänskap, arm på ord,
djupt i starka känslors jord
växer i det tysta.

Honungsskörd.

Hvarenda blomkalk är besöket värd
af snabba bin på rastlös plundringsfärd.
En purprad ros och flärdlöst grå reseda
för dem sin ädlaste essens bereda.
I röda vallmoland de ses och öfver
doftfyllda fält af timotej och klöfver.
I häggars kronor och i höga lindar
hörs humlors surr vid sång af sommarvindar.
På myr och mo, kring ödmjuk pors och ljung,
går flykten susande och honungstung.
Se
alla blommor sina offer bringa,
och ej en enda är bland dem så ringa,
att icke den i sina kalkar fin
och ädel honung bär för diktens bin.

Fjäriln.

In i mitt rum från sommarrymdens blå
en fjäril fladdrar genom öppet fönster,
och skälfvande dess fina vingar slå
mot väggtapetens röda rosenmönster.
Kring pappersblommor utan själ och doft
vår ungdom fladdrade i yra ringar
och märkte ej, att skört och dyrbart stoft
i flykten nöttes från vår andes vingar.

Den ömkansvärde.

Den ömkansvärde, det är icke den
som oviss famlar, faller, längtar, lider,
men den som evigt lik sig går igen
1lfreds och leende alla tider;
som vandrar vägen genom lifvet blind
för människornas lidanden och tingens,
med örat lyckt för ödets allvarsvind,
en allas goda vän och ändå ingens.

5.

Din lugna blick, hvad jag förstår den rätt.
Jag känner den: bak krubbors feta foder
den ofta mött mig, tomt förnöjd och mätt!
Min ömkan mottag, gode vän och broder.

La France.

(September 1914, då de tyska härarna stodo nära Paris.)

Nu plöja kulorna åkrars mark,
nu sköfla granaterna skog och park
och soliga vinbergsbackar.
De hvita byarna stå i brand.
Nu trampas de ädlaste fruktgårdsland
af järnskodda hofvar och klackar.
I strid som ej stannar natt eller dag
nu stelna långsamt i kallnande tag
kring vapnen de idoga händer,
som styrt de hvita oxarnas spann,
som skördade vinet, där drufvan brann
i soliga sunnanländer;
som skapat en sannings- och skönhetsvärld
af lifvets allvar och lifvets flärd,
med mejsel, pensel och penna;
som fört en stråke, som riktat en lins
mot stoftet, mot rymden, där kunskap vinns

om fjärran världar och denna.

Nu skymmas af brännande tårars tvång

de skönaste ögon, som eggat till sång

och bragder sollandets söner.

De ljufvaste läppar, som någon kysst,

nu skälfva i smärta, men modigt och tyst,

i afskedskyssar och böner.

Du blöder redan ur djupa sår.

Skall snart din trotsiga trikolor

i trasor slitas från stången?

Hell dig, La France, i lågor och blod,

du bild af brinnande offermod

och storhet i undergången!

Höst.

Där poppel grönskade och björk
och hasselns häck stod tät och mörk,
där lyser stålblank vikens våg
bak kala grenars galler.
På bänken i den gömda vrån
af åldriga syrenbersån
där djup och dunkel skuggan låg,
oktoberljuset faller.
Och ögat skönjer nya land
där julidagens himlarand
flöt samman med ett färglöst haf
i varma sommardiset.
En dyrköpt klarhet: blom och doft
och fjärilvingars vackra stoft,
all vårens sång, all vårens saf
och sommarns sol är priset.

Min gård.

Solförgylld och ekomsusad
står min gård på fruktbar grund.
Fjärden, blå och böljekrusad,
omger den, och vik och sund.
Under junidagar regna
aplarna sin hvita blom.
Granars gröna häckar hägna
höstens röda rikedom.
Gyllne löfven lönnar, lindar
ned på parkens gångar strö.
Högt mot fönstren nordanvindar
hopa vinterns hvita snö.
Trötta tankar, sjuka sinnen
söfvas där till stilla ro.
Blödande och ljufva minnen
i de låga rummen bo.

Dedikation
INNEHÅLL.

I.

Lycka

Dödlig, förgänglig är jag

Vid vaggan

Den lille ryttaren

Achilleus-leken

En sjömansvisa

Du är jag

Bönen

Till gudarna

Mot mörkret

II.

Attiska dagar, I, II

Omen

Afton vid Taygetos

Sparta

Ögonblicksbilder:

I. Solnedgång bland Cykladerna

II. Från ett klipputsprång vid Delphi

III. Soluppgång i Atlasbergen

Kassotis och Kastalia

Sol och dimma

III.

Jag är en man, som i svindel gått

Tidig frukt

Det förtegna

Honungsskörd

Fjäriln

Den ömkansvärde

La France

Höst

Min gård